

Glæder du dig til at skulle lære engelsk?

- begynderundervisningen i 4. klasse oplevet af elever, forældre og lærer

Leni Dam

Folkeskolelærer.
Pædagogisk konsulent, Danmarks Lærerhøjskole.

Forventninger til engelsk i 4. klasse – hvad siger eleverne?

Forud for et nyt skoleår besøger jeg altid min kommende 4. klasse i engelsk, dels for at præsentere mig selv, dels for at få en fornemmelse af deres 'ståsted' i forhold til engelsk.¹ Den klasse jeg her beskriver var ingen undtagelse.

Ud over den almindelige introduktion og præsentation på engelsk, en engelsk sang, og lidt snak om engelske ord, blev eleverne interviewet på dansk ud fra følgende spørgsmål med henblik på at få noget at vide om deres holdninger og forventninger til det at lære engelsk.²

- Glæder I jer til at skulle lære engelsk? Hvorfor?
- Hvad kan man selv gøre for at lære engelsk, før man starter med at lære det i skolen?

- Hvorfor er engelsk det første fremmedsprog I skal lære, tror I?
- Kan I sige noget på engelsk?
- Kan I sige noget på andre sprog?
- Synes I, at det er et godt tidspunkt at begynde at lære engelsk?

Et sammendrag af svarene fra de 16 elever, der var til stede, så sådan ud. Tal i parentes angiver hvor mange elever, der angav denne grund som den primære:

Glæder I jer til at skulle lære engelsk? Hvorfor?

Alle glædede sig! Af argumenter nævntes:

- Godt når man rejser meget (8)
- Sjovt (4)
- Engelsk familie (1)
- Stolt over at kunne tale engelsk (1)
- Noget nyt (1)

- God engelsklærer (1) (Vedkommende elev 'kendte' mig fra en storebror)

Hvad kan man selv gøre for at lære engelsk, før man starter med at lære det i skolen?

På dette spørgsmål angav de fleste elever mere end en mulighed:

- 8 (de samme som ovenstående) sagde: „På ferier.“
- 4 elever foreslog læsning. Man kunne gå på biblioteket og låne 'gode' bøger.
- 4 elever mente at man lærte det ved at se engelske film.
- 3 elever nævnte en direkte involvering af forældrene i læreprocessen: 'snakke med min far', 'mor og far siger forskellige ord på engelsk som jeg skal oversætte', 'mine forældre skriver små sedler til mig på engelsk'.
- En enkelt elev kendte til en video, hvor man kan lære engelsk.

Da jeg spurgte, om nogen af dem ikke mente, at de lærte noget, når de spillede computerspil, var svaret fra næsten alle: „Jo, selvfølgelig!“ Men de angav det altså ikke selv som en mulighed for bevidst at lære engelsk.

Hvorfor er engelsk det første fremmedsprog I skal lære, tror I?

Der var her enighed om disse to svar:

- Man snakker det i USA og England.
- Man lærer det i næsten alle lande.

Der var til gengæld usikkerhed om, hvor der ellers tales engelsk. Sverige, Tyskland og Spanien blev foreslået.

Kan I sige noget på engelsk? Kan I sige noget på andre sprog?

En runde her viste en bevidsthed om enkelte engelske ord og vendinger hos nogle af eleverne, ligesom der hos de 'rejsevante' fandtes tyske og franske ord og vendinger – *Guten Tag, un-deux-trois*, osv.

Synes I, at det er et godt tidspunkt at begynde at lære engelsk?

Igen ingen tvivl: Et rungende „ja“ fra hele klassen!

Hvad denne 3. klasse angik, var der altså ingen tvivl om deres positive holdninger og forventninger til den kommende engelskundervisning i 4. klasse. Men holder det? Hvis ja, hvorfor mon? For måske at kunne besvare disse spørgsmål vil jeg se på forløbet i 4. klasse.

Engelsk i 4. klasse – indhold og forløb.

Ved skoleårets start bestod klassen af 20 elever – 10 drenge og 10 piger. I foråret kom endnu en dreng, så der nu er 21 elever. Der er en meget stor faglig spredning i klassen: nogle ganske enkelte meget kvikke elever, en rimelig middelgruppe, og en stor bund. Samtidig har der været – og er stadig – problemer af social karakter i klassen. Der var altså behov for en undervisningsform, der tilgodeså den enkelte elevs faglige såvel som sociale udvikling, samtidig med at sammenholdet i klassen styrkedes. Der var brug for et læringsmiljø, hvor der

„.... på lærerens initiativ skabes plads og gives mulighed for den enkelte til - i samspil med andre - at udvikle sig optimalt, fagligt såvel som socialt.“ (Leni Dam, 1999)³

Undervisningens form og indhold fremgår af nedenstående brev til forældrene forud for et orienterende forældremøde ved skoleårets begyndelse.⁴

Kære forældre.

Hermed en kort orientering om engelskundervisningen i 4.a./1998, som optakt til forældremødet.

De officielle mål for undervisningen er:

- At kunne forstå talt og skrevet engelsk og at kunne udtrykke sig skriftligt og mundtligt på sproget.
- At bevare lysten til at lære engelsk.
- At lære noget om folk og kulturer i andre engelsktalende lande.

Af disse tre mål føler jeg at det at bevare lysten til at lære engelsk er det vigtigste. Det er min erfaring, at hvis først den er til stede, så skal de øvrige mål nok blive tilgodeset.

Men eleverne har forskellige forudsætninger for at lære engelsk, og deres interesser er forskellige. For at tilgodese disse forskelligheder er det vigtigt, at den enkelte elev bliver inddraget i planlægningen af den læring / undervisning, der foregår. Dermed bliver han / hun også medansvarlig for de ting, han / hun beskæftiger sig med. Samtidig er det uhyre vigtigt, at eleverne lærer at samarbejde, således at de kan støtte hinanden og udnytte hinandens viden og færdigheder.

Til hver gang skal man medbringe de to udleverede bøger (begge indbundne):

- Det lille kladdehæfte *My own English book* (en slags dagbog)
- Den lille engelske billedordbog.

Ud over disse 2 bøger vil eleverne også hjembringe nogle småbøger efter eget valg og vejledning af mig til at læse i, når de er modne / parate til det. Nogen egentlig systembog arbejder jeg ikke med.

Eleverne har til hver uge en eller anden form for 'hjemmearbejde' som de selv bestemmer. Kravet til hjemmearbejdet er:

- At man beskæftiger sig med noget engelsk.
- At man prøver at blive bedre til engelsk / at lære noget engelsk. Det man laver, skal noteres i *My own English book*.

Jeg håber med denne arbejdsform at kunne tilgodese den enkelte elev på bedste måde. Efter mine første timer i klassen tror jeg på, at det bliver et godt år. Jeg glæder mig til at uddybe tingene og besvare spørgsmål på mødet den 20. august, hvor I bedes medbringe 'de to faste bøger'.

Mange venlige hilsener
Leni Dam

Evaluering ved skoleårets slutning: Hvordan gik det så?

Jeg valgte konkret at evaluere forløbet på følgende måder:

- Evalueringsskema til eleverne – til dels udformet af eleverne.
- Et spørgeskema til forældrene – udformet af mig.
- En skriftlig test, hvor primært elevernes kendskab til engelske ord blev afprøvet.

Hvad siger eleverne?

Ved udarbejdelse af spørgeskemaer har jeg god erfaring med at inddrage eleverne allerede i udformningen af

spørgsmålene, hvilket jeg også gjorde i dette tilfælde. Jeg bad dem individuelt nedskrive spørgsmål i deres dagbøger - spørgsmål, som ved deres besvarelse skulle vise, hvordan man syntes, at året var gået.

Jeg sammenfattede derefter spørgsmålene til et skema, 'udvidede' dem med en markeringslinie, samt tilføjede tillægsspørgsmålene 'hvorfor', 'hvad' eller 'hvordan'. Spørgsmålene grupperede sig dels om det faglige aspekt, dels om det sociale / affektive aspekt ved forløbet. Skemaet ser sådan ud:

Evaluering af engelsk i 4. klasse – elever.	Navn: _____
a Synes du, at du er blevet god til engelsk?	
Lidt _____	Meget
Hvorfor?	
b Synes du, at du har lært meget?	
Nej _____	ja
Hvad?	
c Har det været en god lærer?	
Nej _____	ja
Hvorfor?	
d Er året gået godt?	
Nej _____	ja
Hvorfor?	
e Synes du, at timerne er gået godt?	
Nej _____	ja
Hvorfor?	
f Har det været en god engelskklasse?	
Nej _____	ja
Hvorfor?	

Eleverne blev derudover bedt om at nævne positive oplevelser ved den gennemførte undervisningsform, samt komme med forslag til forbedringer / ændringer / ideer til næste år. Af positive oplevelser blev typisk nævnt:

- Vi har selv fået lov til at lave det vi ville. Det var sjovt.
- Det har været rigtig rigtig godt, fordi vi har lavet rigtigt meget.
- Det har været et godt år, fordi vi har lært noget. Vi har lært at læse.
- Der har været noget at lave hele tiden.
- Jeg synes at det har været sjovt at ha engelsk det har også været nodet hele andet i stedet for dansk og matmtik (meget svag elev)
- Det har været sjovt og lidt svært.
- Nogle gange var det svært at finde på hvad man skal lave.

Forslag til ændringer / forbedringer:

- Ingen.
- Jeg synes stadig at vi selv må vælge hvad vi vil lave, for så kan man tage de ord man ikke kan. Hvis man vælger picture lotto eller wordcards lærer man mange ord og hvis man vælger at lave historier lærer man mange sætninger.
- Jeg synes at vi skal lave nogle nye ting til næste år. Vi laver altid det samme i dagbogen. Men det er meget sjovt.
- Vi skulle gå ture. Vi kan sige engelske ord når vi går forbi nogle ting.
- Se flere videofilm. Vi skulle have en reel med engelske videoer.
- Synge flere sange og lave teater.

Jeg havde desuden udarbejdet en liste over de forholdsvis få aktiviteter, som

klassen havde beskæftiget sig med enten i engelsktimerne eller derhjemme (se Sprogforum 3/95). Eleverne blev bedt om at sætte kryds ved de ting, som de kunne lide at lave / arbejde med henblik på planlægning af arbejdet i 5. klasse.

Hvad siger forældrene?

Jeg udformede et spørgeskema til forældrene efter samme mønster som eleverne med spørgsmål, markeringslinje og mulighed for begrundelse. Jeg tog her udgangspunkt i mine mål for engelskundervisningen i 4. klasse og i de spørgsmål eleverne selv havde stillet. Her følger nogle af spørgsmålene efterfulgt af typiske svar:

Synes I, at jeres barn har fået noget ud af undervisningen i engelsk i det forløbne år – fagligt såvel som socialt?

- Jeg synes han er blevet fagligt meget god. Han er ikke bange for at bruge sproget og kan forstå mange tekster f.eks.: sangtekster, engelsksprogede film og små bøger.
- De er meget frie og tør godt tale engelsk i andres påhør.
- Er ikke bange for at 'prøve' nye ting.

Synes I, at der har været positive elementer i den gennemførte undervisningsform?

- Dagbogen.
- 'Frigjortheden'.
- Det at eleverne selv er med til at bestemme hvad de vil lave.
- *Word cards*. Tage udgangspunkt i de ord den enkelte elev allerede selv kan. Det gør sproget interessant.
- Bredere samarbejde mellem eleverne. Interesse for at forstå engel-

ske musikteks-
ter.

- Det er i det hele taget en spændende måde at lære engelsk på.
- Det at få alle elever til at involvere sig i timerne.

Andre kommentarer i forbindelse med det afsluttede forløb?

- Jeg mener at han er blevet meget ansvarlig omkring sine opgaver i engelsk. Skal sjældent huskes på hjemmearbejde og har tit lavet mere end krævet. Meget positiv undervisningsform.
- God ide med *Word cards*. Drengene læser bedre engelsk end de skriver det. Måske nok meget naturligt for første engelskår. Glæder mig til næste skoleår.
- Vores barn er meget glad for faget, og vi synes, at hun har lært virkelig meget dette første år.

Forslag til forbedringer / ændringer i det kommende år?

- Fortsæt på samme måde.

Sammenfattende for såvel elever som forældre kan man sige, at der har været tilfredshed med arbejdsformen. Man føler, at der er lært meget i løbet af et år, og at samarbejdet generelt er blevet styrket.

Det faglige udbytte

Eleverne – også de svage – følte som sagt, at de havde lært meget, og at det derfor havde været et godt år. Men hvad viser en konkret test? For at få et indblik i dette anvendte jeg den samme ordforrådstest, som jeg havde anvendt i 5. klasse - første års engelsk. I 4. klasse vil jeg anslå, at eleverne også har

haft engelsk i 60 lektioner. De resterende lektioner er bortfaldet på grund af helligdage, featureuger, udflugter og lærers fravær.

En af prøverne bestod af oversættelse af 70 engelske ord / småudtryk til dansk. I en anden prøve blev eleverne bedt om at skrive de ord, de kendte, for farver, tøj, personer, dyr, osv. I den første prøve klarede de dygtigste 66-68 ord / udtryk; de svageste 8-12. I den anden prøve lå spredningen fra 6-8 ord til 48-50 ord.

Efter det første års engelskundervisning med den anvendte arbejdsform er de 'bedste' elever altså klart foran de 'svageste' rent fagligt:

- de har et stort og alsidigt ordforråd
- de læser godt og læser meget fra skolens samling af *Longman's Structural Readers* og deslige
- de kan føre en rimelig dialog på fremmedsproget
- de formulerer sig rimeligt skriftligt (småbøger og historier).

Forsøg med en ny struktur på Karlslunde skole.

En undervisningsform der tager sit udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger og potentialer – undervisningsdifferentiering - vil uvægerligt medvirke til stor faglig spredning. En sådan undervisningsform er imidlertid også medvirkende til at støtte den enkelte elevs selvværd og følelse af 'at kunne noget', hvilket helt klart fremgår af elevbesvarelsene. Såfremt der samtidig arbejdes bevidst med det sociale aspekt i klassen, skulle denne spred-

ning ikke nødvendigvis medføre problemer. Bliver spredningen imidlertid så stor som tilfældet synes at være i den beskrevne 4. klasse, er der dog måske grund til bekymring.

På trods af de positive udtalelser fra såvel elever som forældre vil man derfor på Karlslunde skole afprøve en ny struktur for engelskundervisningen i de kommende to 4. klasser i skoleåret 1999/2000. I stedet for at placere 2 timer pr. uge over hele året vil der blive 4 timer pr. uge i den sidste halvdel af skoleåret placeret med 2 dobbeltlektioner to gange om ugen. Denne struktur er gjort mulig ved at placere et af 1-timers fagene f.eks. kristendomskundskab i et dobbeltmodul i den første halvdel af året.

Vi er spændt på hvad der kommer ud af denne måde at organisere undervisningen på.

Konklusion.

Det er ingen kunst at motivere og engagere elever i begynderfasen af sprogundervisningen. Kunsten er at opretholde denne interesse. Mit bud er, at

det kan lade sig gøre, hvis man som her beskrevet fra første færd bevidstgør eleverne om deres egen læring og aktivt inddrager dem i læringsprocessen dvs. planlægning, gennemførelse og evaluering – gør læringen til deres projekt⁵.

Litteratur

Dam, L.: How to recognise an autonomous classroom. i: Die Neueren Sprachen; Bd. 93, 1994. S. 503-527.

Dam, L.: Learner Autonomy - From Theory to Classroom Practice. Dublin, Authentik, 1995.

Dam, L. og J. Lentz: It's up to yourself if you want to learn – autonomous language learning at intermediate level, (video og hæfte på engelsk), Kbh., DLH, 1999.

Noter

¹ Se artiklen 'De ka' selv – selv de små' i Sprogforum; 1995, nr. 3, s. 23-27

² David Littles artikel i dette nummer, s. 12-16.

³ Jeg har ved adskillige lejligheder – kurser og foredrag – anvendt denne beskrivelse eller definition i forbindelse med undervisningsdifferentiering.

⁴ Vedr. den skitserede undervisningsform se Dam 1994, 1995, og 1999.

⁵ Birte Christiansen, Jonna Engberg-Pedersen og Mette Grønvold: 'Elevernes egne ord' andetsteds i bladet s. 30-33.